

Piotr Szymański¹

Ośrodek Studiów Wschodnich, Warszawa, Polska

REGION NORDYCKO-BAŁTYCKI W POLITYCE BEZPIECZEŃSTWA POLSKI: PUNKTY WSPÓLNE I PROTOKÓŁ ROZBIEŻNOŚCI

THE NORDIC AND BALTIC REGION IN POLAND'S SECURITY POLICY: CONVERGENCES AND DIVERGENCES

Abstrakt: Igła kompasu zawsze wskazuje północ. Kompas strategiczny polityki zagranicznej i bezpieczeństwa Polski przez ćwierćwiecze po 1989 r. działał jednak inaczej, uparcie wskazywał zachód – czy to w postaci integracji euroatlantyckiej, amerykańskiej potęgi militarnej czy niemieckiego motoru gospodarczego. Niemniej od rosyjskiej aneksji Krymu i agresji na Ukrainę stale rośnie znaczenie kierunku północnego dla Polski, a także Polski dla państw nordyckich i bałtyckich. W większości ich aktualnych dokumentów strategicznych zaliczono Polskę do grona kluczowych sojuszników, często w jednej linii z Niemcami, Francją czy Wielką Brytanią. Z państwami nordyckimi i bałtyckimi łączą nas wspólne interesy w NATO i UE, dziedzinie sojuszniczego odstraszania i obrony, dążeniu do utrzymania silnej transatlantyckiej więzi i zakotwiczenia USA w Europie, udzielaniu militarnego wsparcia dla Kijowa, zaostrzaniu sankcji wobec Rosji i jej „floty cieni” czy budowaniu regionalnej odporności na agresję w sferze niemilitarnej, w tym bezpieczeństwa energetycznego, ochrony podmorskiej infrastruktury krytycznej i obrony cywilnej. Są to główne obszary, które składają się na powstanie północnego filaru polityki zagranicznej i bezpieczeństwa Polski. Równocześnie na północy polska aktywność napotyka szereg wyzwań. Państwa nordyckie przywiązują większą strategiczną wagę do obszaru północnego Atlantyku i Arktyki, a ich współpracę obronną charakteryzuje nieraz znaczny

¹ piotr.szymanski@osw.waw.pl

stopień wsobności. Rośnie też znaczenie współpracy nordycko-bałtyckiej ósemki (NB8), do której spotkań Polska dopraszana jest jedynie ad hoc.

Słowa kluczowe: Polska, Bałtyk, Litwa, Łotwa, Estonia, Finlandia, Szwecja, Norwegia, Dania, NATO

Abstract: A compass needle always points to the North. However, the strategic compass of Poland's foreign and security policy for a quarter of a century after 1989 has operated differently, stubbornly pointing to the West – whether in the form of the Euro-Atlantic integration, the American military power, or the German economic engine. Nevertheless, since Russia's annexation of Crimea and aggression against Ukraine, the significance of the northern direction for Poland, and of Poland for the Nordic and Baltic states, has been steadily growing. One would be hard-pressed to find any of their current strategic documents that would not include Poland among the key allies, often together with Germany, France, or Great Britain. Poland shares common interests with the Nordic and Baltic states in NATO and the EU, in the field of allied deterrence and defence, in the pursuit of maintaining a strong transatlantic bond and anchoring the US in Europe, in providing military aid for Kyiv, in tightening sanctions against Russia and its “shadow fleet”, and in building regional resilience to aggression in the non-military dimension, including energy security, the protection of underwater critical infrastructure, and civil defence. These are the main areas that constitute the emergence of a northern pillar of Poland's foreign and security policy. At the same time, Polish activity in the North faces a number of challenges. The Nordic countries attach greater strategic importance to the North Atlantic and Arctic regions, and their defence cooperation is often characterised by a significant degree of inward regionalisation. Furthermore, the importance of the Nordic-Baltic Eight (NB8) cooperation is growing, and Poland is only invited to its meetings on an ad hoc basis.

Keywords: Poland, Baltic, Lithuania, Latvia, Estonia, Finland, Sweden, Norway, Denmark, NATO

Wprowadzenie

Kierunek północny urósł do rangi strategicznie ważnego dla polityki bezpieczeństwa Polski. Z „podobnie myślącymi” państwami nordyckimi i bałtyckimi dzielimy spojrzenie na Rosję i przekonanie o konieczności jej skutecznego odstraszania na gruncie militarnym – w NATO – i ścisłej współpracy z USA. Mówimy jednym głosem w sprawie Ukrainy, angażując się w pomoc i wspierając jej euroatlantyckie aspiracje. Północ to też klucz do bezpieczeństwa energetycznego Polski, gdyż stanowi korytarz importu surowców energetycznych oraz jest obszarem planowanych inwestycji w atom, morskie farmy wiatrowe i gospodarkę wodorową.

Równocześnie wyzwaniem dla Warszawy stają się z jednej strony coraz silniejsza współpraca i koordynacja działań państw nordyckich i bałtyckich w ramach formatu NB8, z drugiej zaś tendencje wsobne w kooperacji obronnej nordyków (NORDEFECO). Nakłada się na to planowany podział obszaru nordycko-bałtyckiego w ramach struktury dowodzenia i regionalnych planów obronnych NATO na północną i południowo-wschodnią część. W interesie Polski leży zintegrowane podejście do bezpieczeństwa regionalnego i pogłębianie współpracy wojskowej z państwami nordyckimi, w szczególności z nowymi członkami NATO – Szwecją i Finlandią.

Państwa nordyckie i bałtyckie w pigułce

Potencjał państw nordyckich (Islandia, Dania, Norwegia, Szwecja, Finlandia) i bałtyckich (Litwa, Łotwa, Estonia) pozostaje niedoceniony. Nordycko-bałtycka ósemka, licząca ledwie 34 mln mieszkańców, dysponuje produktem krajowym brutto porównywalnym do rosyjskiego². Dania, Norwegia, Szwecja i Finlandia posiadają istotne zdolności militarne, w szczególności w domenie morskiej i powietrznej.

² Według Banku Światowego skumulowane PKB ósemki w 2023 r. wyniosło 1 976 392 mln dolarów przy 2 021 421 mln w Rosji. Łączne PKB krajów nordyckich (1 814 185 mln dolarów w 2023 r.) jest dwukrotnie wyższe od polskiego (811 229 mln).

Ich siły powietrzne, które osiągnęły wysoki stopień interoperacyjności i wkrótce otrzymają wspólne dowództwo, mają na wyposażeniu ok. 250 nowoczesnych samolotów bojowych. To zasoby porównywalne do niemieckiej Luftwaffe i francuskiej Armée de l'air et de l'espace/Marine nationale. Znakami firmowymi państw nordyckich i bałtyckich są wdrażanie strategii bezpieczeństwa całościowego (obrony totalnej) oraz pobór połączony z ochotniczym zaangażowaniem obronnym obywateli. Ponadto nordyków tytułować można „władcami rankingów”. Otwierają oni zestawienia najszcześliwszych społeczeństw, najlepiej wykształconych i rządzonych oraz najbardziej demokratycznych i konkurencyjnych.

Tab. 1. Potencjał militarny państw regionu nordycko-bałtyckiego (2024 r.) według NATO.

	Populacja (mln)	Siły zbrojne (tys.)	Wydatki obronne (proc. PKB)	Wydatki obronne (mld dol.)
Litwa	2,9	18,5	2,8	1,5
Łotwa	1,9	8,4	3,1	1
Estonia	1,4	7,5	3,4	0,9
Dania	6	17,3	2,4	8,8
Szwecja	10,5	23,1	2,1	12,6
Finlandia	5,6	30,8	2,4	6,2
Norwegia	5,5	24,3	2,2	9,6
Islandia	0,4	–	–	–

Źródło: *Defence expenditures and NATO's 2% guideline*, North Atlantic Treaty Organization, 3 kwietnia 2025 r., https://www.nato.int/cps/en/natohq/topics_49198.htm (dostęp: 9 maja 2025 r.).

Tab. 2. Region nordycko-bałtycki w wymianie handlowej Polski według GUS (2023 r.).

	proc. polskiego importu	proc. polskiego eksportu
Litwa	0.9	1.6
Łotwa	0.2	0.7
Estonia	0.1	0.5
Dania	1.9	1.6
Szwecja	1.9	2.5
Finlandia	0.8	0.8
Norwegia	2.4	0.9
Islandia	0.1	0.0
Łącznie	~8,3 proc.	~8,6 proc.

Źródło: Rocznik Statystyczny Handlu Zagranicznego 2024, GUS, 31 października 2024 r., <https://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/roczniki-statystyczne/roczniki-statystyczne/rocznik-statystyczny-handlu-zagranicznego-2024,9,18.html> (dostęp: 9 maja 2025 r.).

Współzależność i tygiel regionalnych formatów współpracy

Region Morza Bałtyckiego jest dziś zintegrowany w obszarze bezpieczeństwa i obrony bardziej niż kiedykolwiek. Finlandia i Szwecja dołączyły do NATO, Dania zrezygnowała z wyłączenia z WPBiO UE, a Norwegia, pozostająca poza UE, wdraża kolejne pakiety wspólnotowych sankcji nakładanych na Rosję. W ostatnim czasie powiązania między bezpieczeństwem północnej i wschodniej flanki NATO świetnie uwytkowały udział polskiej Morskiej Jednostki Rakietowej w ćwiczeniach na Islandii (2024 r.) oraz zaangażowanie norweskich i szwedzkich sił powietrznych w nadzór i obronę przestrzeni powietrznej Polski (2025 r.). Seria uszkodzeń bałtyckiej podwodnej infrastruktury krytycznej, kabli energetycznych i telekomunikacyjnych, na przełomie 2024 i 2025 r. dowodzi niepodzielności bezpieczeństwa regionalnego. W odpowiedzi NATO uruchomiło wzmocnioną aktywność patrolową na Morzu Bałtyckim (Baltic Sentry) z wykorzystaniem środków powietrznych, nawodnych i podwodnych. Te działania koordynuje sformowane w październiku 2024 r. Dowództwo Bałtyckiej Grupy

Zadaniowej (CTF Baltic), bazujące na dowództwie operacyjnym niemieckiej marynarki DEU MARFOR w Rostocku, po dołączeniu elementów narodowych z Polski i Szwecji. Dla regionu charakterystyczne są liczne wzajemnie nakładające się i przenikające formaty współpracy dwu – i wielostronnej na rzecz bezpieczeństwa. Do najważniejszych platform kooperacji wielonarodowej należą:

Nazwa	Inicjator	Charakter	Członkowie
1. Połączone Siły Ekspedycyjne (JEF)	Wielka Brytania	współpraca wojskowa	Wielka Brytania, Holandia, państwa nordyckiej bałtyckie
2. Grupa Północna	Wielka Brytania	konsultacje resortów obrony	Wielka Brytania, Holandia, państwa nordyckiej bałtyckie, Niemcy, Polska
3. Nordycko-bałtycka ósemka (NB8)	-	konsultacje, koordynacja działań	państwa nordyckiej bałtyckie
4. Rada Państw Morza Bałtyckiego	-	współpraca regionalna, miękkie bezpieczeństwo	państwa nordyckiej bałtyckie, Niemcy, Polska
5. Bukaresztańska dziewiątka (B9)	Polska, Rumunia	konsultacje przed szczytami NATO	państwa bałtyckie, Polska, Czechy, Słowacja, Węgry, Rumunia, Bułgaria

W czerwcu 2024 r. premier Szwecji i prezydent Finlandii po raz pierwszy uczestniczyli w szczycie bukaresztańskiej dziewiątki w Rydze³. Z kolei w listopadzie ub.r. Polskę zaproszono na szczyt liderów NB8.

Co nas łączy?

Strategiczne partnerstwo Polski z państwami nordyckimi i bałtyckimi obejmuje przede wszystkim sferę bezpieczeństwa i obronności oraz współpracę energetyczną. Region jest europejskim liderem

³ Był to dziewiąty szczyt B9, a zarazem pierwszy, podczas którego nie udało się przyjąć wspólnej deklaracji wszystkich państw wschodniej flanki (przed jubileuszowym szczytem NATO w Waszyngtonie, w którym Sojusz obchodził 75-lecie). Zablokował ją prezydent Bułgarii. Węgry i Słowacja były reprezentowane zaledwie w randze ambasadorów w Rydze. Ostatecznie przedstawiono tylko oświadczenie założycieli formatu – Polski i Rumunii – oraz gospodarza – Łotwy. Powodem były różnice zdań w sprawie oceny zagrożenia ze strony Rosji oraz wsparcia militarnego dla Ukrainy.

wsparcia Ukrainy i realizacji zobowiązań sojusznicznych w zakresie wydatków obronnych w NATO. W swoim DNA ma także zakodowane silne więzy transatlantyckie.

Obszar nordycko-bałtycki jest najbardziej spójny w bezpośrednim sąsiedztwie Polski pod względem percepcji wyzwań i zagrożeń. Z nordykami i krajami bałtyckimi dzielimy interesy w zakresie wzmacniania bezpieczeństwa regionalnego i europejskiego jako państwa szczególnie narażone na agresywne działania neoimperialnej Rosji, dążącej do ustanowienia w Europie Środkowej i Północnej „strefy buforowej”. Przekłada się to na poważne traktowanie spraw obrony narodowej – w ostatnich latach Polska oraz państwa nordyckie i bałtyckie przyspieszyły modernizację własnych sił zbrojnych, zwiększając ich finansowanie najdynamiczniej w Sojuszu. Równolegle Dania, Szwecja, Finlandia, Estonia, Łotwa, Litwa i Polska chcą utrzymania, pełnej implementacji, a nawet rozszerzenia nałożonych na Rosję przez UE sankcji finansowych, gospodarczych i energetycznych, w tym obostrzeń dotyczących rosyjskiej „floty cieni”.

Punktem wspólnym jest też stanowisko w kluczowych kwestiach dla bezpieczeństwa Europy. NB8 i Polska odgrywają wiodącą rolę w pomocy militarnej, finansowej, humanitarnej i politycznej Kijowowi⁴. Wspierają też suwerenność i integralność terytorialną Ukrainy oraz jej euroatlantycką integrację (członkostwo w UE i NATO). Wobec potencjalnych zmian kształtu i skali przyszłego amerykańskiego zaangażowania wojskowego w Europie Polska i jej północno-wschodni sojusznicy dążą do jak najmocniejszego zakotwiczenia sił USA w regionie w oparciu o m.in. dwustronne porozumienia o współpracy obronnej (DCA). Wszystkie kraje tego obszaru ambitnie rozbudowywały współpracę obronną z USA zarówno w czasie pierwszej administracji Trumpa, jak i podczas prezydentury Joe Bidena, włączając zakup uzbrojenia i sprzętu wojskowego zza oceanu. Państwa nordyckie i bałtyckie chcą jak najszybszej i pełnej implementacji regionalnych planów obronnych NATO – nasycenia ich odpowiednimi siłami, zdolnościami

⁴ Według danych Instytutu Kilońskiego (IfW Kiel) wśród największych donorów pomocy rządowej dla Ukrainy (ujętej jako odsetek PKB) na pierwszych siedmiu pozycjach znajdują się kolejno: Estonia, Dania, Litwa, Łotwa, Finlandia, Szwecja i Polska.

i strukturami dowodzenia. Motywują też sojuszników z zachodu i południa Europy do energiczniejszych działań zmierzających w tym kierunku. Ta jednomyślność dotyczy w coraz większym stopniu również części działań w UE. Coraz trudniejsza sytuacja międzynarodowa doprowadziła bowiem do przełamania oporu „oszczędnych” Finlandii, Szwecji i Danii w sprawie unijnych mechanizmów wsparcia rozwoju zdolności militarnych poprzez wspólne pożyczki i zwiększenia nakładów na wzmocnienie europejskiej bazy przemysłu obronnego. W tym aspekcie dla państw graniczących z Rosją istotne są środki na mobilność wojskową i wzmocnienie granicy zewnętrznej UE. Rośnie także znaczenie infrastruktury krytycznej w basenie Morza Bałtyckiego dla bezpieczeństwa energetycznego Polski. Kluczowymi jej elementami są terminal LNG w Świnoujściu i LPG w Gdańsku, naftoport w Gdańsku, gazociąg Baltic Pipe, farmy wiatrowe oraz planowana elektrownia atomowa na Pomorzu. W tym kontekście bezpieczny Bałtyk i odstraszanie działań hybrydowych Rosji leżą w interesie całego regionu. Tym bardziej, że tego typu infrastruktury, łączącej północne i południowe wybrzeża, będzie przybywać. Wskazuje na to projekt rozwoju regionalnej gospodarki wodorowej i biometanowej w ramach Nordycko-Bałtyckiego Korytarza Wodorowego⁵. Co ciekawe, obszarem w pewnym stopniu łączącym Polskę z państwami nordyckimi jest też Arktyka. Polska to obserwator w Radzie Arktycznej i strona Traktatu Spitsbergeńskiego z polską stacją polarną Hornsund.

Co nas dzieli?

Wspólnota strategicznych interesów Polski i państw nordycko-bałtyckich jest zjawiskiem nowym. Prezentowane konsekwentnie w ostatnich latach jednolite stanowisko NB8 w sprawach Rosji i bezpieczeństwa regionalnego wynika w znacznej mierze z przyjęcia optyki Litwy, Łotwy i Estonii przez nordyków po pełnoskalowej inwazji Rosji na Ukrainę w lutym 2022 r. Wcześniej, nawet wobec rosyjskiej

⁵ To plan budowy transgranicznego wodorociągu łączącego Finlandię, państwa bałtyckie, Polskę i Niemcy. Oddanie inwestycji do użytku jest planowane na 2030 r.

aneksji Krymu i rosnącej agresywności Moskwy, panował nordycko-bałtycki dwugłós. Dania długo uznawała scenariusz rosyjskiego ataku na terytorium NATO za nieprawdopodobny i koncentrowała się na operacjach pozaeuropejskich. Szwecja zwlekała z odbudową swojego potencjału militarnego, pozostając poza NATO. Sztokholm argumentował, że zwiększa to stabilność w regionie. Norwegia i bezaliansowa Finlandia opowiadały się za budową środków zaufania z Rosją. Helsinki utrzymywały rozbudowane kontakty z Rosją na poziomie politycznym i gospodarczym – handlowe, a także w sektorze energetycznym. Finlandia planowała budowę elektrowni atomowej z reaktorem Rosatomu, a na wybrzeżu Zatoki Fińskiej działały punkty logistyczne obsługujące układanie gazociągu Nord Stream 2. Z kolei Islandia dążyła do utrzymania rosyjskiego rynku zbytu dla swojego eksportu ryb. Państwa nordyckie optowały za konstruktywną współpracą z Rosją w Radzie Arktycznej.

Choć te różnice wydają się należeć do przeszłości, pewnym wyzwaniem dla polityki bezpieczeństwa Polski na kierunku bałtyckim może okazać się implementacja regionalnych planów obronnych NATO. Europa Północna (Norwegia, Szwecja i Finlandia), silniej związana z obszarem północnego Atlantyku i Arktyki, zostanie podporządkowana Sojuszniczemu Dowództwu Sił Połączonych NATO (JFC) w Norfolk (USA) jako osobny rejon operacyjny⁶. Z kolei Polska i państwa bałtyckie podlegają JFC w Brunssum (Holandia), które odpowiada za obronę Europy Środkowej. W ramach planów regionalnych państwa nordyckie zamierzają zacieśniać współpracę wojskową przede wszystkim między sobą. Po akcesji Finlandii i Szwecji do NATO nordycka kooperacja obronna (NORDEFCO) została zaprogramowana na budowę zintegrowanego

⁶ Por.: K. Friis, *Reviving Nordic Security and Defense Cooperation*, Carnegie Endowment for International Peace, 2 października 2024 r., <https://carnegieendowment.org/research/2024/10/nordic-baltic-defense-cooperation-nato?lang=en>

(dostęp: 29 kwietnia 2025 r.); *NATO defence ministers support objectives of Finland's NATO integration*, Ministerstwo Obrony Finlandii, 14 czerwca 2024 r., https://www.defmin.fi/en/topical/press_releases_and_news/press_release_archive/2024/nato_defence_ministers_support_objectives_of_finlands_nato_integration.14405.news#da96de3c (dostęp: 29 kwietnia 2025 r.).

militarnie regionalnego filaru Sojuszu⁷. Zakłada to m.in. uzyskanie zdolności do dowodzenia wspólnymi operacjami, usprawnienie logistyki i przyjmowania wojsk sojusznicznych (HNS) oraz wzmocnienie interoperacyjności dzięki wspólnym ćwiczeniom i zakupom uzbrojenia i sprzętu. Z tego powodu Finlandia i Szwecja (obecnie pod komendą JFC Brunssum) aktywnie zabiegały o włączenie do NATO-wskiego planu obronnego dla północnej flanki razem z pozostałymi nordykami. To dążenie do zmiany podporządkowania w strukturze dowodzenia NATO było negatywnie odbierane w państwach bałtyckich, głównie w Estonii, i postrzegane jako dzielenie regionu i wzmacnianie wsobnych tendencji NORDEFCO. Ze względu na budowanie JFC Norfolk na bazie Dowództwa 2. Floty USA pojawia się też czynnik współpracy z USA. Państwa nordyckie postrzegają bowiem współdziałanie w JFC Norfolk jako element ich ściślejszej integracji militarnej ze Stanami Zjednoczonymi. Pewnym wyzwaniem w procesie zacieśniania regionalnej współpracy wojskowej jest rozwijanie kooperacji państw nordyckich i bałtyckich z Wielką Brytanią w Połączonych Siłach Ekspedycyjnych (JEF), do których Polska nie przynależy. Dodatkowo istnieje scenariusz, w którym państwa nordyckie będą coraz silniej przyciągać Bałtów w pole swojej współpracy obronnej⁸.

⁷ *Nordic Defence Cooperation* powstała w 2009 r. Pierwotnie miała stanowić częściowe panaceum na zbyt niskie w stosunku do potrzeb wydatki obronne państw nordyckich – podnieść efektywność i przynieść oszczędności w rozwijaniu zdolności sił zbrojnych. Zarazem jednak stanowiła platformę współpracy dla państw nordyckich podobnie postrzegających wyzwania w polityce bezpieczeństwa (spośród których tylko Norwegia, Dania i Islandia należały do NATO). Kooperacja w ramach NORDEFCO odbywa się w pięciu obszarach: zdolności militarnych, pozyskiwania uzbrojenia i sprzętu, edukacji, ćwiczeń wojskowych (najbardziej zaawansowane mają miejsce między siłami powietrznymi) i operacyjnym. Zob.: J. Tarociński, *Państwa nordyckie: wspólna wizja rozwoju współpracy obronnej*, Ośrodek Studiów Wschodnich, 8 maja 2024 r., <https://www.osw.waw.pl/pl/publikacje/analizy/2024-05-08/panstwa-nordyckie-wspolna-wizja-rozwoju-wspolpracy-obronnej> (dostęp: 29 kwietnia 2025 r.).

⁸ W obszarach takich jak: proces planowania obronnego NATO (NDPP) operacje w regionie, obrona powietrzna, przemysł zbrojeniowy, zwalczanie zagrożeń hybrydowych (w tym w cyberprzestrzeni i wobec podwodnej infrastruktury krytycznej), odporność społeczna, bezpieczeństwo dostaw i mobilność wojskowa. Por.: *Jens Stoltenberg to write report on Nordic-Baltic security and defence cooperation*, Kancelaria Premiera Szwecji, 15 listopada 2025 r., <https://www.government.se/press-releases/2025/01/jens-stoltenberg-to-write-report-on-nordic-baltic-security-and-defence-cooperation/> (dostęp: 29 kwietnia 2025 r.).

Co dalej?

W obliczu ryzyka dalszej erozji pozimnowojennej architektury bezpieczeństwa w Europie i długofalowego zagrożenia ze strony Rosji Polska powinna dążyć do pełnego wykorzystania potencjału, który stwarza region nordycko-bałtycki w obszarze obrony i odstraszania oraz bezpieczeństwa niemilitarnego. Kierunek północny będzie bowiem w coraz większym stopniu determinować bezpieczeństwo i rozwój Polski. Bilateralna i wielostronna współpraca obronna z państwami nordyckimi i bałtyckimi powinna przy tym być zaprogramowana jako uzupełniająca i wzmacniająca aktywność w NATO i sojusz z USA. Biorąc pod uwagę odległość geograficzną i bliskość strategicznego myślenia sojuszników z północno-wschodniej flanki, należy rozważyć szereg działań, m.in.:

- Wzmocnić współpracę obronną z państwami nordyckimi, w szczególności ze Szwecją i Finlandią na styku rejonów odpowiedzialności JFC Norfolk i JFC Brunssum, które rozgraniczone będą na Morzu Bałtyckim. Celem takiej kooperacji, korzystnej również z perspektywy Litwy, Łotwy i Estonii, byłoby „zazębianie” NATO-wskich planów obrony Europy Północnej i Środkowej w regionie nordycko-bałtyckim, stanowiącym *de facto* jeden teatr działań operacyjnych z kilkoma strategicznie ważnymi punktami (np. szwedzką Gotlandią). Poszukiwanie synergii mogłoby objąć wzmocnioną współpracę marynarek wojennych i sił powietrznych, co z kolei umożliwiłoby skuteczniejsze budowanie wspólnej świadomości sytuacyjnej – w szczególności względem rosyjskiej aktywności nawodnej, podwodnej i powietrznej – oraz rozszerzenie opcji skoordynowanej odpowiedzi.
- Poszukiwać optymalnego formatu konsultacyjno-koordynacyjnego z państwami nordyckimi i bałtyckimi w najważniejszych kwestiach w NATO i UE. Należy przy tym wykorzystywać możliwości stwarzane przez Grupę Północną czy Bukaresztańską Dziewiątkę (jeśli ten format pozostanie funkcjonalny). Pozytywną rolę może odegrać współdziałanie z NB8 w różnych konfiguracjach tematycznych.

- Aktywnie uczestniczyć w dyskusjach nad przeformatowaniem Rady Państw Morza Bałtyckiego (RPMB) w organizację, która – jako zrzeszająca wszystkie państwa nadbałtyckie, w tym Niemcy – mogłaby odegrać większą rolę w dialogu na temat bezpieczeństwa niemilitarnego, np. przeciwdziałaniu szerokiemu spektrum operacji hybrydowych Rosji, w tym flocie cienia, presji migracyjnej czy atakom na podwodną infrastrukturę krytyczną. Polska przejmie prezydencję w RPMB 1 lipca 2025 r.
- Wspólnie zabiegać o europejskie finansowanie dla programów Tarczy Wschód i Bałtyckiej Linii Obrony, poszukując możliwości dalszego zaangażowania Polski we wzmacnianie bezpieczeństwa Litwy, Łotwy i Estonii (również w wymiarze niemilitarnym, jak w przypadku udanej synchronizacji ich sieci elektroenergetycznej z systemem europejskim przez Polskę, co dokonało się w lutym 2025 r.).
- Zainicjować współpracę ze Szwecją i Finlandią, w których energia jądrowa ma znaczny udział w krajowej produkcji energii, w zakresie zagwarantowania bezpieczeństwa nadbałtyckich elektrowni atomowych czy zarządzania odpadami promieniotwórczymi i dostawami paliwa jądrowego.
- Dążyć do bliższej współpracy z państwami nordyckimi i bałtyckimi w obszarach polityki zbrojeniowej i modernizacji sił zbrojnych. Powinno to uwzględniać promocję polskich systemów, np. przenośnych przeciwlotniczych zestawów rakietowych Piorun (jak w przypadku ubiegania się o unijne dofinansowanie zakupu tych systemów przez Litwę, Norwegię, Estonię i Polskę⁹), a także współdziałanie na rzecz bezpieczeństwa dostaw części, materiałów i uzbrojenia (np. do południowokoreańskich haubic K9 na wyposażeniu Polski, Norwegii, Finlandii i Estonii).

⁹ W ramach programu EDIRPA (*European Defence Industry Reinforcement Through Common Procurement Act*). Ostatecznie nie udało się go uzyskać. Z kategorii systemów bardzo krótkiego zasięgu środki otrzymał francuski Mistral.

Podsumowanie

Powyższy przegląd współpracy Polski z państwami nordyckimi i bałtyckimi dowodzi, że łączy nas znacznie więcej, niż dzieli. Wspólne interesy, o których trwałości przesądzać będzie długofalowy charakter zagrożenia rosyjskiego, sprawiają, że kierunek północno-wschodni ma wszelkie podstawy do odgrywania roli jednego z filarów polityki bezpieczeństwa Polski.

Równocześnie warto pamiętać, że oprócz rozmaitych regionalnych platform wielostronnych istotną funkcję pełnić będzie zaangażowanie Polski w szereg inicjatyw dwustronnych i przedsięwzięć w ramach NATO. Stąd kooperacja z poszczególnymi państwami nordyckimi i bałtyckimi może mieć różny profil i dynamikę. Z Norwegią zwiąże nas import surowców energetycznych (w tym złoża Orlenu na norweskim szelfie), podczas gdy z Danią, Szwecją i Finlandią – bezpieczny Bałtyk. W tym kontekście na pierwszy plan wysunie się współpraca ze Sztokholmem w związku z umową (2022 r.) na dostarczenie Marynarce Wojennej RP dwóch szwedzkich okrętów rozpoznania radioelektronicznego. Z kolei dla współdziałania z Wilnem ważny pozostanie wymiar regionalnej Struktury Sił NATO poprzez Dowództwo Wielonarodowej Dywizji Północny Wschód w Elblągu, a także – w przyszłości – Dowództwo Wielonarodowego Korpusu Północno-Wschodniego w Szczecinie. W ubiegłym roku Litwa zapowiedziała, że planuje dołączyć do niego jako kolejne – obok Niemiec, Polski i Danii – państwo ramowe (wraz z budową narodowego dowództwa dywizji)¹⁰. Siłą rzeczy głównym obszarem współpracy z Rygą będzie nadal udział sił z Polski (kompania pancerna) w wielonarodowej brygadzie NATO na Łotwie pod egidą Kanady.

¹⁰ Ponadto Polska, Litwa i Ukraina współdziałają w ramach Litewsko-Polsko-Ukraińskiej Brygady im. Wielkiego Hetmana Konstantego Ostrońskiego (LITPOLUKRBRIG).

Piśmiennictwo

- Defence expenditures and NATO's 2% guideline*, North Atlantic Treaty Organization, 3 kwietnia 2025 r., https://www.nato.int/cps/en/natohq/topics_49198.htm (dostęp: 9 maja 2025 r.).
- Friis K., *Reviving Nordic Security and Defense Cooperation*, Carnegie Endowment for International Peace, 2 października 2024 r., <https://carnegieendowment.org/research/2024/10/nordic-baltic-defense-cooperation-nato?lang=en> (dostęp: 29 kwietnia 2025 r.).
- Jens Stoltenberg to write report on Nordic-Baltic security and defence cooperation*, 15 listopada 2025 r., Kancelaria Premiera Szwecji, 15 listopada 2025 r., <https://www.government.se/press-releases/2025/01/jens-stoltenberg-to-write-report-on-nordic-baltic-security-and-defence-cooperation/> (dostęp: 29 kwietnia 2025 r.).
- NATO defence ministers support objectives of Finland's NATO integration*, Ministerstwo Obrony Finlandii, 14 czerwca 2024 r., https://www.defmin.fi/en/topical/press_releases_and_news/press_release_archive/2024/nato_defence_ministers_support_objectives_of_finlands_nato_integration.14405.news#da96de3c (dostęp: 29 kwietnia 2025 r.).
- Rocznik Statystyczny Handlu Zagranicznego 2024*, GUS, 31 października 2024 r., <https://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/roczniki-statystyczne/roczniki-statystyczne/rocznik-statystyczny-handlu-zagranicznego-2024,9,18.html> (dostęp: 9 maja 2025 r.).
- Tarociński J., *Państwa nordyckie: wspólna wizja rozwoju współpracy obronnej*, Ośrodek Studiów Wschodnich, 8 maja 2024 r., <https://www.osw.waw.pl/pl/publikacje/analizy/2024-05-08/panstwa-nordyckie-wspolna-wizja-rozwoju-wspolpracy-obronnej> (dostęp: 29 kwietnia 2025 r.).

Copyright (c) 2025 Piotr Szymański.

This work is licensed under a Creative Commons Attribution-ShareAlike 4.0 International License.